

O'ZBEKISTONDA YURIDIK SOHA UCHUN MILLIY RAQAMLI HUQUQIY MA'LUMOTLAR AVTOMATIK PROGNOZLASH TIZIMINI YARATISH

Qudratova Sarvinoz Shukurullo qizi

Toshkent davlat yuridik universiteti 2-kurs "Xalqaro huquq va qiyosiy
huquqshunoslik" fakulteti talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18136796>

Annotatsiya: Zamonaviy jamiyatda hayot sur'ati tezlashgan sari tez va aniq bo'lgan ma'lumotlar tizimi har bir soha uchun juda kerakli omilga aylanib bormoqda. Huquq sohasi ham shular jumlasidandir. Ushbu maqola prognozlash, avtomatik prognozlash tizimi, yuridik sohada raqamli ma'lumotlarning muhimligini ko'rib chiqadi. Misollar orqali raqamlashtirish yuridik bo'limlar ishini qanday boshqarayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga O'zbekistonda raqamlashtirish dasturlarni rivojlantirish va qo'llab- quvvatlash bo'yicha hozirgi kunda amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar doirasi hamda ularni tartibga soluvchi tegishli qonun hujjatlari to'g'risida ham atroflicha to'xtalib o'tiladi. Shuningdek, hozirgi o'zgarib borayotgan huquqiy landshaftda raqamli huquqiy prognozlash tizimining ahamiyati hamda iste'molchilar va hukumatga, shuningdek, ushbu sohadagi mutaxassislarga ham qay darajada muhimligiga urg'u beradi.

Kalit so'zlar: avtomatik prognozlash tizimi, Machine Learning, huquqiy landshaft, Law Geex, Legal Tech, sun'iy intellekt, ma'lumotlarni raqamlashtirish.

CREATING A NATIONAL DIGITAL LEGAL INFORMATION AUTOMATED FORECASTING SYSTEM FOR THE LEGAL FIELD IN UZBEKISTAN

Kudratova Sarvinoz Shukurullo kizi

2nd-year student of the Faculty of "International Law and Comparative Jurisprudence"
at Tashkent State University of Law

Abstract: As the pace of life in modern society accelerates, a system of fast and accurate information is becoming an essential factor in every field, including the legal sector. This article examines forecasting, automated forecasting systems, and the importance of digital data in the legal field. Through examples, it demonstrates how digitalization is managing the work of legal departments. Additionally, it discusses the scope of current measures being implemented in Uzbekistan to develop and support digitalization programs, as well as relevant legal regulations that govern them. Additionally, it emphasizes the importance of a digital legal forecasting system in the current evolving legal landscape, and how essential it is for consumers, the government, and professionals in this field.

Keywords: automated forecasting system, Machine Learning, legal landscape, LawGeex, Legal Tech, artificial intelligence, data digitization.

СОЗДАНИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЦИФРОВОЙ СИСТЕМЫ АВТОМАТИЧЕСКОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ПРАВОВОЙ ИНФОРМАЦИИ ДЛЯ ЮРИДИЧЕСКОЙ СФЕРЫ В УЗБЕКИСТАНЕ

Кудратова Сарвиноз Шукурулло кизи

Студент 2-го курса факультет "Международного права и сравнительного
правоведения" Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация: По мере того как темп жизни в современном обществе ускоряется, система быстрой и точной информации становится необходимым фактором в каждой сфере, включая юридическую. Эта статья рассматривает прогнозирование, автоматические системы прогнозирования и важность цифровых данных в юридической области. На примерах показано, как цифровизация управляет работой юридических отделов. Кроме того, рассматриваются текущие меры, реализуемые в Узбекистане для развития и поддержки программ цифровизации, а также соответствующие законодательные акты, регулирующие их. Помимо этого, подчеркивается важность системы цифрового правового прогнозирования в условиях изменяющегося правового ландшафта, а также её значимость для потребителей, правительства и специалистов в данной области.

Ключевые слова: автоматическая система прогнозирования, Machine Learning, правовой ландшафт, LawGeex, Legal Tech, искусственный интеллект, цифровизация данных.

I. Kirish

Bugungi kunda hayotimizni zamonaviy texnologiyalarsiz tasavvur qilishimiz mushkul. Negaki, ular kundalik hayotimizning deyarli bir qismiga aylangan desak mubolag'a bo'lmaydi. Buni tobora rivojlanib borayotgan sun'iy intellekt misolida ko'radigan bo'lsak, u allaqachon ilmiy-fantastik asarlardan zamonaviy hayotimizga ko'chib ulgurganini va deyarli har bir jabhada tub islohotlarga sabab bo'layotganligini payqashimiz mumkin. So'nggi paytlarda raqamlashtirish kabi yana bir texnologiya ham amaliyotimizga izchillik bilan kirib kelmoqda va ko'plab sohalarida, shu jumladan, yuridik sohada ham bir qancha sezilarli o'zgarishlarni va imkoniyatlarni taqdim qilmoqda.

Ushbu maqola O'zbekistonda yuridik soha uchun huquqiy ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish, ularni raqamli ravishda boshqarish va avtomatlashtirish imkonini beradigan va shu orqali kelajakdagi qonunchilik va huquqiy o'zgarishlar haqida sun'iy intellekt va boshqa zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda potensial natijalarni prognozlash tizimini yaratish bo'yicha nazariy va huquqiy ma'lumotlarni qamrab olib, ularni amaliyotda qo'llash uchun bir nechta takliflarni taqdim etadi. Shuning uchun birinchi navbatda, ba'zi bir terminlarni: raqamli huquqiy ma'lumotlar, prognozlash, avtomatik prognozlash tizimi tushunchalarini alohida-alohida o'rganib chiqishimiz lozim. Quyida ularning har biri bilan tanishib chiqamiz:

- Raqamli huquqiy ma'lumotlar - bu zamonaviy texnologiyalar yordamida huquqiy axborotlar, hujjatlar va ma'lumotlarni raqamli formatda yig'ish, saqlash, qayta ishlash, tahlil qilish va ulardan foydalanishni anglatadi hamda bunday turdagi hujjatlar fuqarolar uchun o'zlariga kerakli bo'lgan ma'lumotlarni tez va oson topish imkonini yaratib beradi;
- Prognozlash - bu bo'lajak voqea yoki hodisalarning qanday kechishini, rivojlanishini va oqibatini maxsus izlanishlar, mavjud dalillar va ma'lumotlarga asoslanib oldindan aytib berish, ya'ni, bashorat qilish;
- Avtomatik prognozlash tizimi - bu turli xil matematik modullar va sun'iy intellekt texnologiyalari asosida ishlaydigan, faoliyati ma'lumotlarni avtomatik tarzda tahlil qilib,

ularning kelajakdagi tendensiyalarini yoki hodisa ehtimolini aniqlashga hamda oldindan aytib berishga, shuningdek qaror qabul qilish jarayonini optimallashtirishga qaratilgan tizim.

II. Metodologiya

Ushbu maqolada mavzuga oid ma'lumotlar va faktlar taqdim etish uchun, avvalo, bir nechta asosiy terminlarga izoh berilgan hamda ular haqida yanayam kengroq tushunchaga ega bo'lish uchun xorijiy adabiyotlar va ilmiy maqolalarga ham murojaat qilingan. O'zbekistonda huquqiy raqamli ma'lumotlarni avtomatik prognozlash tizimini yaratish yuridik sohada qanday afzalliklar berishi keng doirada muhokama qilingan va bu borada turli statistik ma'lumotlar ham o'rganilgan.

Mazkur maqolada, birinchi navbatda, huquqiy ma'lumotlarni raqamlashtirish va ularning yuridik sohada tutgan o'rni qanday ekanligini va yuristlar faoliyati uchun qanday imkoniyatlar taqdim qilishini ko'rib chiqamiz.

Quyidagi misollar raqamlashtirish yuridik bo'limlar ishini qanday boshqarayotganini ko'rsatadi:

1) Tashkiliy tekshirish: Shartnomalarni o'qish va tahlil qilish

Legal Tech kabi zamonaviy texnologiyalar tufayli advokatlar endi qog'oz uyumlari bilan ishlashlari va har bir shartnomani chop etish va yoritgichlar yordamida tahrirlash orqali mashaqqatli tekshirish ishlarini olib borishlari shart emas. Qog'oz shaklida mavjud bo'lgan shartnomalar endi tez va oson raqamlashtirilishi mumkin. Birinchidan, shartnomalar skanerdan o'tkaziladi. Skan qilingan shartnomani o'qiladigan matnga aylantirish uchun OCR texnologiyasi qo'llaniladi. Bu texnologiya matnni taniy oladi, hattoki shartnoma faqat JPEG yoki TIFF formatidagi rasm sifatida mavjud bo'lsa ham. Endi o'qilishi mumkin bo'lgan PDF yoki Word hujjatlari sifatida mavjud bo'lgan shartnomalar keyinchalik virtual ma'lumotlar xonalariga yuklanadi. Ushbu ma'lumotlar xonalarida mutaxassis advokatlar shartnomalar ustida birgalikda ishlashlari mumkin.

Machine Learning (ML) usullari ko'p sonli shartnomalarni tasniflashga va ularni muayyan mavzularga belgilashga yordam beradi. Shartnoma tahlilchisi kabi shartnomani tahlil qilish dasturi ushbu shartnomalardan tegishli bandlarni yoki asosiy fikrlarni ajratib olishi va ta'minot manbasini ko'rsatgan holda ularni advokat uchun aniq ro'yxatga olishi mumkin. Bu advokatga uzoq muddatli shartnomalarni o'qishdan qutqaradi, shuningdek, ko'rsatuvlarni dastlabki tahlil qilishda yordam beradi. Hatto mehnat shartnomalari kabi standart shartnomalar bo'yicha ishlaganda ham yurist juda katta vaqtni tejaydi, chunki u endi har bir shartnomani alohida tegishli band bo'yicha tekshirishi shart emas. Dasturiy ta'minot buni uning uchun qiladi va shartnomalar va bandlarni aniq sanab o'tadi. Contract Analyzer foydalanuvchi interfeysidan foydalanib, advokat endi alohida bandlarni tekshirishi, ularga sharh berishi yoki shartnomani keyingi ko'rib chiqish uchun hamkasbiga yuborishi mumkin.

2) Firibgarlikni aniqlash: muvofiqlik va elektron kashfiyot

DSGVO (GDPR) , Bazel III yoki FCPA - kompaniyalar ma'lumotlarni himoya qilish va ma'lumotlar xavfsizligi bo'yicha keng ko'lamli muvofiqlik talablari va ko'rsatmalariga javob berishi kerak - aks holda ular jiddiy jazolarga duch kelishadi. Bu yerda ham Legal Tech dasturi shartnomalar yoki hujjatlardagi tegishli tarkibni aniqlashga va mumkin bo'lgan zaif tomonlarni aniqlashga yordam beradi. IntraFind DSGVO Monitor, masalan, shaxsiy ma'lumotlarni elektron pochta, ERP, CRM yoki fayl tizimlari orqali qidirishga yordam beradi, shunda muvofiqlik

bo'yicha, ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha xodimlar va tegishli IT xizmat bo'linmalari ularni tezroq va aniqroq kuzatishi va o'chirishi mumkin - shuningdek, to'rt haftalik muddat ichida DSGVO ma'lumot so'rovi bo'lsa, darhol javob berishi mumkin.

Elektron kashfiyot - bu firibgarlik yoki qonun buzilishi holatlarida elektron dalillarni keyinchalik sudda foydalanish uchun ta'minlash. Masalan, korporativ maslahatchi minglab chiquvchi qutilar va yuborilgan elektron xatlarni qoidabuzarliklar yoki shubhali ma'lumotlar uchun tekshirishi kerak bo'lishi mumkin. Dasturiy ta'minot ma'lum kalit so'zlar va tushunchalar uchun kompaniyaning katta hajmdagi elektron pochta xabarlarini kognitiv tarzda qidirishga va tegishli joylarni belgilashga qodir. Bu tergovchiga, masalan, qayerda maxfiy ma'lumotlar kompaniyadan chiqib ketgani ko'rishga imkon beradi, bu esa faqat aqlli sun'iy intellekt usullari yordamida amalga oshirilishi mumkin va odatiy tizimlardagi klassik so'z tanishdan ancha yuqori darajada hisoblanadi.

3) *Monitoring*

Yuristlar nafaqat katta miqdordagi shartnomalar bilan ishlashi, balki qonunchilikda o'zgarish bo'lgan zahoti xabardor bo'lishi kerak. Odatda, bunday yangilanishlar haqidagi ma'lumotlar huquqiy nashrlarning yangilik xatlari va ba'zi onlayn portallar orqali taqdim etiladi. Haqiqiy vaqt rejimida va yangilik xatlari tahririyatidan mustaqil ravishda xabardor bo'lish uchun Change Analyzer kabi dastur yordam beradi. Change Analyzer ba'zi veb-saytlar kabi tashqi ma'lumot manbalarini skanerlab, ularni o'zgarishlar uchun tekshiradi. Qonun yoki tartib o'zgargan zahoti, yuristga xabar beriladi. [1]

Mazkur jarayon zamonaviy jamiyatning eng muhim yo'nalishlardan biri bo'lib, huquqiy xizmatlarning sifatini va shaffofligini oshirishga, huquqshunoslarga esa o'z vaqtlarini samaraliroq taqsimlash, xatolar ehtimolini kamaytirish va mijozlarga yuqori sifatli xizmat ko'rsatish imkonini berdi.

III. Natijalar

Mazkur maqolani tayyorlash jarayonida O'zbekistonda raqamlashtirish dasturlarni rivojlantirish va qo'llab- quvvatlash bo'yicha hozirgi kunda amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar doirasi hamda ularni tartibga soluvchi tegishli qonun hujjatlari o'rganildi. Shuningdek, qo'shimcha adabiyotlardan foydalangan holda O'zbekiston Respublikasining raqamlashtirish bo'yicha jahon reytinglarida egallagan o'rni aniqlandi.

Hozirgi vaqtda 2020-yil 5-oktabrda qabul qilingan Prezidentning № UP- 60792-sonli farmoni bilan tasdiqlangan "Raqamli O'zbekiston-2030" strategiyasida ko'zda tutilgan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, elektron hukumat tizimini takomillashtirish, mahalliy dasturiy mahsulotlar va axborot texnologiyalari bozorini rivojlantirish, mamlakatning barcha hududlarida IT-parklarni tashkil etish va ushbu sohani malakali kadrlar bilan ta'minlashni nazarda tutuvchi 220 dan ortiq ustuvor loyihalar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, davlat boshqaruvi va iqtisodiyot sohasida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, aholining turmush darajasini yaxshilashga hissa qo'shish uchun kompleks chora-tadbirlar ishlab chiqilgan.

Ko'rilgan chora-tadbirlar natijasida respublika 2022-yilda jahon raqamlashtirish reytinglarida muvaffaqiyatli oldinga siljidi. Xususan,

- Jahon bankining Govtech Enablers Index reytingiga ko'ra, mamlakatimiz 2020-yilga nisbatan davlat xizmatlari va raqamli ko'nikmalar bo'yicha 65 pog'onaga ko'tarildi. GovTech

sifati indeksiga ko'ra, mamlakatimiz davlat xizmatlari sohasida 37 pog'onaga ko'tarilib, raqamli transformatsiya bo'yicha 198 ta yetakchi davlatlar orasida "a" guruhiga kirdi. Shuningdek, Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan har ikki yilda o'tkaziladigan elektron hukumat (e-government survey) reytingining joriy yil natijalariga ko'ra, O'zbekiston

18 pog'onaga ko'tarilib, "yuqori, juda yuqori rivojlanish darajasiga ega davlatlar" qatoriga kirdi.

- Oxford Insights tomonidan o'tkazilgan Hukumat AI Tayyorlik Indeksi tahliliga ko'ra, mamlakatimiz 2022-yilda 160 davlat orasida 14 pog'onaga ko'tarildi. Oxford Insights Britaniya tashkiloti tomonidan ishlab chiqilgan "Hukumat sun'iy intellektga tayyorlik indeksi" statistik ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston 2019-yilda 160 davlat orasida 158-o'rinni, 2020-yilda 95-o'rinni, 2021-yilda 93-o'rinni, 2022-yilda esa 79-o'rinni egalladi.

- 2022-yil uchun Open Data Inception tahliliga ko'ra esa, ochiq ma'lumotlar manbalari soni bo'yicha 201 davlat orasida O'zbekiston 124 ta ochiq manbaga ega bo'lib, 4-o'rinni egalladi (1-o'rin AQSh – 641 ta manba, 2-o'rin Fransiya – 381 ta manba, 3-o'rin Ispaniya – 307 ta manba). Shuningdek, Cable.co (Buyuk Britaniya) ma'lumotlariga ko'ra, 233 davlat orasida O'zbekiston mobil internet uchun eng arzon davlatlar qatorida. Ushbu reytingda mamlakatimiz 2021-yilning birinchi yarmida 21-o'rindan 2022-yilning birinchi yarmida 15-o'ringa ko'tarildi. Ushbu yo'nalishda mamlakatimiz Qozog'iston, Turkmaniston va Tojikistondan oldinda.[2]

Shubha yo'qki, raqamlashtirish dasturlari yuridik faoliyatining deyarli har bir sohasida masalan: sud, notariat, advokatura, prokuratura, ichki ishlar va boshqa kichik sohalarda ham faol yo'lga qo'yilgan va ularning samarali ijro etilishi bir nechta me'yoriy qonun hujjatlari bilan belgilab qo'yilgan. Shuningdek, tegishli davlat organlari tomonidan ushbu tizimni rivojlantirish va vazifalarining vaqtida bajarilishini ta'minlash uchun bir qancha islohotlar va avtomatlashtirilgan axborot xizmatlari tashkil etilgan.

Misol uchun prokuratura va ichki ishlar organlaridagi milliy huquqiy ma'lumotlarni raqamlashtirish jarayonlari O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 29- yanvardagi "Tergovga qadar bo'lgan jarayonlarda idoralararo yagona elektron hamkorlik tizimini joriy etish choralari to'g'risida"gi qarorida belgilangan chora- tadbirlar orqali qo'llab-quvvatlanmoqda. Ushbu qarorga muvofiq, tergovga qadar bo'lgan jarayonlar, surishtiruv va dastlabki tergov organlari faoliyatini raqamlashtirish uchun "Elektron so'rov va dastlabki tergov" Yagona axborot tizimi joriy etilgan.[2]

Bundan tashqari Adliya vazirligi tomonidan "Notariat" avtomatlashtirilgan axborot tizimi yaratildi. Ushbu tizim notariat xizmatlarini ko'rsatish samaradorligini oshirish, fuqarolik huquqiy munosabatlarida ortiqcha byurokratik to'siqlarni bartaraf etish, jumladan, xususiy mulk egalari o'z mulklarini erkin tasarruf etish va undan foydalanishini ta'minlashga, shuningdek, ushbu sohani raqamlashtirish bo'yicha qator maqsadlarni amalga oshirishga qaratilgan.[2]

Endi bu raqamli ma'lumotlarni avtomatik prognozlash tizimiga o'tamiz.

Sun'iy intellekt (AI) yuridik firmalarga hisob-kitoblarni avtomatlashtirishdan tortib shartnomalarni ko'rib chiqishgacha bo'lgan keng ko'lamli vazifalarni bajarishda yordam berish uchun bir qator yuridik texnologiya mahsulotlarida qo'llaniladi. Ammo hozirda sun'iy intellektning eng innovatsion usullaridan biri bu sud ishtirokchilariga ehtimoliy natijalarni bashorat qilish orqali o'z strategiyalarida yordam berishdir.

Sud jarayonining natijalarini bashorat qilish

AI vositalari sudlanuvchilarga ko'plab tarixiy hukmlarni tahlil qilish, har bir alohida ish bo'yicha faktlarni va sudya tomonidan qabul qilingan qarorlarni ko'rib chiqish orqali ishlarning natijalarini bashorat qilishga yordam beradi. Ushbu turdagi dasturiy ta'minot tendentsiyalarni ham aniqlashi mumkin - masalan, agar muayyan turdagi da'volar sud muhokamasida tobora muvaffaqiyatli bo'lsa yoki aksincha, agar sudyalarga qarshi qaror qabul qilish ehtimoli ko'proq bo'lsa. Garchi bu turdagi sun'iy intellektni bashorat qilish vositalari ma'lum sud jarayonlari strategiyalari boshqalarga qaraganda muvaffaqiyatliroq ekanligini aniq tushuntirib bera olmasa ham, ularning asosiy ma'lumotlarga e'tibor qaratish xolis yondashuvni ta'minlaydi, bu esa sudlanuvchilarning qarorlarini xabardor qilishga yordam beradi.[3]

Ish natijalarini bashorat qilish uchun sun'iy intellektdan foydalanish nuqtai nazaridan, Uombl Bond Dikkinson bir tadqiqotni eslatib o'tadi, unda "algoritmardan biri AQSh Oliy sudi 1953 yildan 2013 yilgacha topshirgan 7700 ta ish natijalarini 70% aniqlik bilan bashorat qilgani" haqida ogohlantiradi. Bunday vositalarga tayanadi, biroq shunga qaramay, "AI inson advokatining ishi bo'yicha bashoratlarini kuchaytirish uchun ... [sud jarayoni] ma'lumotlarini olish va tahlil qilishda hal qiluvchi rol o'ynashi mumkinligini ta'kidlaydi." [3]

Haqiqatan ham sun'iy intellekt huquqiy ma'lumotlarni raqamlashtirishi va hattoki turli shartnoma loyihalarini tahlil qilib, ularning ehtimoliy xavflarini bashorat qilib berishi yoki bu borada turli takliflarni berishga qodir. Shuningdek, sun'iy intellekt vositalari sudyalarga ularning qabul qilgan qarorlari qanchalik to'g'ri ekanligini ham oldindan aytib beruvchi xususiyatlarga ega. Bu prognozlash qabul qilingan qarorlarning xolisligini, ularning no'to'g'ri qo'llanilish xavfini kamaytirish imkoniyatini va, albatta, bu boradagi ishlarning samaradorlik ko'rsatkichlarini oshirishni ta'minlaydi.

IV. Muhokama

Ushbu maqolada yuqorida o'rganilgan fikr va mulohazalarni inobatga olgan holda, sun'iy intellektning yuridik sohada qay darajada sezilarli va muhim rol o'ynashini ko'rib chiqdik va yuristlar faoliyatini anchagina yengillashtirishga yordam berayotganining guvohi bo'ldik. Quyida avtomatik prognozlash tizimining yaratilishi huquqiy sohada qanday imkoniyatlar taqdim etishini va uning afzalliklarini yanada yaxshiroq va chuqurroq tanishib chiqishga harakat qilamiz:

1. Dastlabki ishlarni baholash va sud jarayonini strategiyalash

Ishni erta baholash ishning kuchli va zaif tomonlarini aniqlashda, strategik huquqiy jarayonlarni shakllantirishda va hal qilish, muzokaralar olib borish yoki murakkab sud jarayonini davom ettirish to'g'risida qaror qabul qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Lekin buning uchun siz katta hajmdagi huquqiy ma'lumotlarni, jumladan, o'tmishdagi ishlar, qonunlar, sudya qarorlari va shunga o'xshash da'volarni tahlil qilishingiz kerak, rostini aytganda, cheklangan vaqt va inson resurslari bilan qilinganidan ko'ra aytish osonroq.

Sun'iy intellektning bashoratli tahlili matnga asoslangan huquqiy hujjatlarni odamlarga qaraganda tezroq qayta ishlash va o'zaro bog'lash, statistik jihatdan muhim tushunchalarga ega bo'lishi va bir necha daqiqada kelajakdagi natijalarni bashorat qilishi mumkin.

2. Ish natijalarini yuqori darajada aniqlik bilan bashorat qilish

Advokat sifatida, ishni boshlashdan oldin, uning imkoniyatlarini baholash uchun sinchkovlik bilan tekshirishingiz kerak. AI bashoratli tahlili ish natijalarini aniq prognoz qilish

uchun ilmiy yondashuvni taqdim etadi va joriy ish jarayonini to'g'ri boshqarishga yordam beradi.

Sun'iy intellektga asoslangan vositalar turli huquqiy ssenariylarni, masalan, maslahatchilarning dalillari, dalillar taqdimoti, ish faktlari, guvohlarning ko'rsatmalari va hakamlar hay'ati muhokamasi kabi taqlid qilishi mumkinligi sababli, ish turli vaziyatlarda qanday rivojlanishi mumkinligi haqida yaxshiroq tasavvurga ega bo'lishingiz va shunga mos ravishda strategiyalarni ishlab chiqishingiz mumkin.

Aytaylik, sizning mijozingiz jarrohlik xatosi og'ir asoratlarga olib kelganidan keyin beparvolik uchun kasalxonaga da'vo qilmoqda. Siz o'xshash o'tmishdagi ma'lumotlarni o'rganish uchun AI bashoratli tahlilidan foydalanishingiz mumkin, jumladan:

- Ayblanuvchining huquqiy strategiyasi
- O'tgan joydagi hakamlar hay'ati qarorlari
- Shu kabi ishlarda sudyalarning qarorlari tarixi
- Tibbiy/inson xatosi turiga asoslangan natijalar
- Ishning o'ziga xos xususiyatlari, masalan, taqdim etilgan dalillar

Ushbu tahlildan ko'ra, AI vositalari ish sudgacha bo'lgan taqdirda ijobiy qaror chiqarish ehtimoli 70% ni taxmin qilishlari mumkin. Shuningdek, u sud jarayoni olti oydan to'qqiz oygacha davom etishini taxmin qiladi va bu muddat va ishning murakkabligiga qarab yuridik xarajatlarni loyihalashtiradi.

Bunday qimmatli tushunchalar bilan qurollangan bo'lsangiz, yuqori darajadagi yuridik xizmatlarni taklif qilishingiz mumkin. Siz mijozingiz bilan barcha tafsilotlarni shaffof va ishonchli muhokama qilishingiz, ularga xarajatlarni tejashga yordam berishingiz va kasalxona bilan suddan tashqari hal qilish yoki sud jarayoniga o'tish uchun qo'ng'iroq qilishingiz mumkin.

3. Mijozlar uchun yuridik xarajatlar va byudjetlarni hisoblang

AI vositalari shunga o'xshash ishlarga oid tarixiy ma'lumotlarni, jumladan, advokat soatlari, sud to'lovlari, ma'muriy xarajatlar va taqqoslanadigan sud jarayonlari bilan bog'liq boshqa xarajatlarni tahlil qilish orqali yuridik xarajatlar va byudjetlarni bashorat qilishning aniqligini oshirishi mumkin.

Yuridik tadqiqot qobiliyatingizni oshirgan holda, AI vositalari, masalan, ba'zi ishlar uchun advokatlik to'lovi yuqori bo'lishini yoki muayyan yuridik sohadagi ishlarda sud to'lovlari kamroq ekanligini tan olishi mumkin.

Ushbu bashorat qilish qobiliyati, ayniqsa, davomiyligi va resurslarga bo'lgan talablari bo'yicha turlicha bo'lgan murakkab huquqiy masalalarni hal qilishda foydalidir. Xarajatlarni bashorat qilishning yaxshilanganligi huquq sohasiga bir qator afzalliklarni beradi, masalan:

- Tegishli to'lovlarni belgilash va rentabellikni pasaytirishi mumkin bo'lgan xarajatlarning oshishi xavfini kamaytirish uchun mijozlar kutganlarini to'g'ri boshqarish
- Yuridik xodimlarga resurslarni ortiqcha cho'zmasdan taqsimlash

Tasavvur qiling-a, startup intellektual mulk huquqini buzganlik uchun raqobatchiga qarshi qonuniy choralar ko'rmoqda. Uning yuridik jamoasi sifatida siz ilgari ko'rib chiqilgan shunga o'xshash ishlardan olingan ma'lumotlarni tahlil qilish orqali ushbu sud jarayonining xarajatlarini bashorat qilish uchun AI vositalaridan foydalanishingiz mumkin.

AI modeli ishning murakkabligi, bunday ishlarning odatiy davomiyligi, advokat to'lovlari va boshqa biznes operatsiyalari xarajatlari kabi omillarni hisobga oladi.

AI ishni sudgacha davom ettirishning umumiy qiymati 200 000 dan 250 000 dollargacha bo'lishi mumkinligini taxmin qilmoqda. Siz ushbu bashoratlarni startap rahbariyatiga taqdim etasiz, shuningdek, sud jarayonining potentsial bosqichlari va har bir bosqich uchun tegishli xarajatlar haqida batafsil ma'lumot berasiz.

Ushbu sun'iy intellektga asoslangan yuridik yordam startapga ishni davom ettirish uning moliyaviy imkoniyatlari va yakuniy maqsadlariga mos kelishini baholash imkonini beradi.

Advokatlar uchun sun'iy intellekt asosidagi bashoratli tahlilning afzalliklari

1. *Xarajatlarni tejash*

AI bashoratli tahlili yuridik sektordagi xarajatlarni kamaytiradi. Hujjatlarni ko'rib chiqish, huquqiy tadqiqotlar va boshqa takroriy vazifalarni avtomatlashtirish keng qo'l mehnatiga bo'lgan ehtiyojni kamaytiradi va shu bilan yuridik firmalarning operatsion xarajatlarini kamaytiradi. Bundan tashqari, bashoratli tahlil potentsial xavflarni erta aniqlash va kamaytirishga yordam beradi, qimmat sud jarayonlari va hisob-kitoblarning oldini oladi.

2. *Mijozlarning qoniqishini oshirish*

Sun'iy intellekt asosidagi bashoratli tahlil aniqroq va o'z vaqtida huquqiy maslahatlar berish orqali mijozning qoniqishini oshiradi. AI yordamida siz ish natijalarini, qonuniy tendentsiyalarni va ehtimoliy xavflarni yuqori aniqlik bilan bashorat qilishingiz mumkin. Bu sizni mijozlaringiz uchun haqiqiy taxminlarni belgilash va ma'lumotlarga asoslangan tushunchalarga asoslangan strategik yo'l-yo'riqlarni taqdim etish imkonini beradi.

3. *Yaxshiroq kasbiy rivojlanish*

Sun'iy intellekt asosidagi bashoratli tahlil sizning qaror qabul qilish qobiliyatingizni oshiradigan ilg'or vositalar va tushunchalarni taqdim etish orqali kasbiy rivojlanishingizni qo'llab-quvvatlaydi.

So'nggi huquqiy tendentsiyalar, pretsedentlar va me'yoriy o'zgarishlardan xabardor bo'lish uchun sun'iy intellektidan foydalanishingiz mumkin. Ushbu uzluksiz o'quv jarayoni sizning tajribangizni yaxshilashga va rivojlanayotgan huquqiy landshaftga moslashishga yordam beradi.

4. *Vaziyatni baholash va strategiyani takomillashtirish*

AI bashoratli tahlil vositalari xavfni baholash va tegishli dalillarni aniqlashda yordam beradi, bu sizga o'tmishdagi ishlar, yuridik matnlar va sud xulosalaridagi katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish orqali yanada samaraliroq strategiyalarni ishlab chiqishga imkon beradi.

Takomillashtirilgan tekshirish jarayonlari yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarning proaktiv tarzda hal etilishini ta'minlaydi, natijada ish natijalari yaxshilanadi va qonunchilikka rioya qilish yanada chuqurroq asoslanadi.

Sun'iy intellektning ma'lumotlarni inson qobiliyatidan tashqari miqyosda va tezlikda qayta ishlash va tahlil qilish qobiliyati bu kontekstda katta afzalliklarni beradi.[4]

Ko'rib chiqilgan ma'lumotlarga asoslanib, shuni aytish mumkinki, hozirgi zamonaviy dunyoda sun'iy intellektning aynan yuridik sohadagi o'rni beqiyosdir. Birgina O'zbekistonda milliy huquqiy raqamli ma'lumotlarni avtomatik prognozlash tizimini yaratish orqali, bir nechta amalga oshirilishi kerak bo'lgan ishlarning qanchalik tez va samarali tus olishiga va

raqamlashtirilgan ma'lumotlar yordamida ma'lum bir xarajatlarni keskin qisqartirish mumkinligiga amin bo'ldik.

V. Xulosa

Ushbu maqolada prognozlash, avtomatik prognozlash tizimi, raqamli ma'lumotlar bazasi, sun'iy intellekt va boshqa texnologiyalar yordamida huquqiy sohadagi ma'lumotlarni raqamlashtirish haqida atroflicha ma'lumot berildi. Shu bilan birga milliy huquqiy sohani avtomatik prognozlash tizimiga o'tkazish orqali erishish mumkin bo'lgan bir necha afzalliklar ham ko'rib chiqildi. Misol uchun, qonun hujjatlari va normativ-huquqiy sohada o'zgarishlar sodir bo'lganida milliy raqamli bazadagi ma'lumotlarni tahrirlash orqali fuqarolarga tez va oson tushunarli tarzda yetkazilishi mumkin. Bundan tashqari, biror jismoniy shaxsning ma'lumotlari va shaxsga tegishli sud qarorlariga asoslanib bundan keyingi qarorni yoki tendensiyalarni prognoz qilish mumkin. Shuningdek, mutaxassislarining ish jarayonida ham raqamli ma'lumotlarni qidirib tahlil qilish osonroq bo'ladi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, O'zbekistonda milliy huquqiy sohani avtomatik prognozlash tizimiga o'tkazish nafaqat ushbu sohada ishlovchi mutaxassislar uchun, balki jamiyatdagi boshqa fuqarolar uchun ham juda samarali tizim bo'la oladi. Ushbu jarayon sun'iy intellekt kabi aqlli qurilmalar yordamida amalga oshirilishi bois xato qilish koeffitsiyenti juda past. Shu orqali mijozlarga xizmat ko'rsatishning sifati va tezligi ham ijobiy tomonga o'zgaradi va bu asosida jamiyatning huquqiy ongi rivojlanishi ham tezlashadi. Ma'lumotlarni avtomatik prognozlash doimiy rivojlanib va o'zgarib borayotgan huquqiy landshaftda mutaxassislar va tashkilotlar uchun ajralmas vosita sifatida xizmat qila oladi. Ma'lumotlar va ilg'or tahlillar kuchi orqali biznesning yoxud biror aksiyaning bir oy yoki bir yildan keyingi holatini aniqlash kabi huquqning kelajagini taxmin qilishlari va ushbu jarayonga oldindan tayyorgarlik ko'rib, huquqiy sohada raqobatdoshlikda ham birinchilardan bo'lishga yordam bera oladi. Ushbu tizimni tashkillashtirish va rivojlantirish uchun huquqiy ta'limni takomillashtirish, ochiq ma'lumotlar va shaffoflikni ta'minlash, sun'iy intellekt va data analitikadan foydalanish, kadrlar malakasini oshirish, raqamli texnologiyalarni takomillashtirish, qonunchilikni modernizatsiya qilish va xalqaro munosabatlarni yo'lga qo'yish zarur.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. "Legal tech: How lawyers benefit from digitisation". August 27, 2018 <https://intrafind.com/en/blog/legal-tech-how-lawyers-benefit-from-digitisation>
2. Mavlyuda Akhatovna Akhmedshayeva " Digitalization in the Legal Sphere of Uzbekistan " 2024 <https://sg.docworkspace.com/d/sIA-nlKmMApLMkbbkG?sa=601.1123>
3. Alex Heshmaty "Use of AI in law firms to predict litigation outcomes " September 18, 2023 <https://www.lexisnexis.co.uk/blog/future-of-law/using-ai-to-predict-litigation-outcomes>
4. "Predictive Analytics for Legal Firms: Use Cases and benefits" September 5, 2024 <https://www.intuz.com/blog/ai-predictive-analytics-for-legal-decision-making>